

POSTANOWIENIE

25 września 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Mariusz Załucki

na posiedzeniu niejawnym 25 września 2023 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa M. K.
przeciwko B. spółce akcyjnej w W.
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej B. spółki akcyjnej w W. i skargi kasacyjnej M. K.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 21 lipca 2022 r., VI ACa 642/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej powódki do rozpoznania;**
- 2. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej pozwanego do rozpoznania;**
- 3. zasądza od powódki na rzecz pozwanego kwotę 2 700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia powódce do dnia zapłaty;**
- 4. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 5 400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia pozwanemu do dnia zapłaty.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 21 lipca 2022 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 8 czerwca 2021 r. w zakresie powództwa M.K. o zasądzenie ustawowych odsetek za opóźnienie oraz oddalił apelację pozwanego Bank S.A. z siedzibą w W.

Skargi kasacyjne od wyroku Sądu Apelacyjnego wywiodły obie strony. Skarżący bank przedstawił Sądowi Najwyższemu następujące zagadnienia prawne:

Czy do dokonywania oceny klauzul przeliczeniowych z perspektywy abuzywności należy uwzględnić, że art. 111 ust. 1 pkt 4 Prawa bankowego daje (i dawał w chwili zawarcia umowy) bankowi podstawę do ustalania kursów w tabeli kursowej banku i żaden przepis prawa nie przewidywał w chwili zawarcia umowy kredytu obowiązku wskazywania w jej treści sposobu ustalania kursów walut?

Skarżący wskazał również na potrzebę dokonania wykładni art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13 oraz art. 1 pkt 1 lit a i art. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe.

Powódka uzasadniła wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania formułując zagadnienie prawne dotyczące *określenia momentu, od którego mamy do czynienia z wymagalnością roszczenia o zwrot rat świadczonych w wykonaniu nieważnej umowy indeksowanej/denominowanej do franka szwajcarskiego, a tym samym z opóźnieniem banków w zapłacie kwot dochodzonych w związku z nieważnością zawartych umów i momentu, od którego zasadnym jest naliczanie odsetek ustawowych za opóźnienie w zapłacie, w tym czy wymagalność roszczenia i moment od którego należne są odsetki ustawowe za opóźnienie uzależnione są od złożenia przez konsumenta wyraźnego i jednoznacznego oświadczenia o świadomości skutków nieważności umowy.*

Wskazała również na potrzebę dokonania wykładni art. 481 § 1 w zw. z art. 455 k.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów

prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.).

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) powinno spełniać wymagania stawiane zagadnieniu prawnemu przedstawianemu Sądowi Najwyższemu przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c. – zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2014 r., I UK 361/13, z 14 września 2012 r., I UK 218/12), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 maja 2015 r., III CZP 16/15, z 24 października 2012 r., I PK 129/12). Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu na okolicznościach mieszczących się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń, a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu. Skarżący, wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne, powinien sformułować to zagadnienie, wskazać na wyłaniające się poważne wątpliwości interpretacyjne, przytoczyć argumenty prowadzące do rozbieżnych ocen i wykazać, że wyjaśnienie przedstawionego zagadnienia będzie miało znaczenie zarówno dla praktyki sądowej, jak i dla rozstrzygnięcia skargi kasacyjnej. Chodzi przy tym wyłącznie o poważne wątpliwości, wykraczające poza poziom zwykłych wątpliwości prawnych, które powstają niemal w każdym procesie decyzyjnym (zob. np. postanowienie SN z 26 października 2021 r., I CSK 266/21 oraz z 30 czerwca 2021 r., III CSK 53/21).

Natomiast oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze

źródła. Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej. Powołanie się na omawianą przesłankę wymaga również wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa (zob. m.in. postanowienia SN z 11 stycznia 2022 r., II PSK 193/21; oraz z 20 stycznia 2022 r. I CSK 790/21).

Kwestie poruszane przez obie skarżące strony zostały już wyczerpująco wyjaśnione w orzecznictwie SN i TSUE i obecnie nie wymagają dalszej analizy. W wyroku z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, TSUE podkreślił, że art. 6 i 7 dyrektywy 93/13 stoją na przeszkodzie temu, by sąd odsyłający usunął jedynie nieuczciwy element warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, jeżeli takie usunięcie sprowadzałoby się do zmiany treści tego warunku poprzez zmianę jego istoty. Pogląd ten TSUE podkreślił także w wyroku wydanym w połączonych sprawach C-80/21 – C-82/21, wskazując że artykuł 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie orzecznictwu krajowemu, zgodnie z którym sąd krajowy może stwierdzić nieuczciwy charakter nie całości warunku umowy zawartej między konsumentem a przedsiębiorcą, lecz jedynie elementów tego warunku, które nadają mu nieuczciwy charakter, w związku z czym warunek ten pozostaje, po usunięciu takich elementów, częściowo skuteczny, jeżeli takie usunięcie sprowadzałoby się do zmiany treści tego warunku, który ma wpływ na jego istotę, czego zweryfikowanie należy do sądu odsyłającego. Kwestie były również przedmiotem licznych wypowiedzi Sądu Najwyższego (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z 26 maja 2022 r., II CSKP 650/22, z 13 maja 2022 r. II CSKP 293/22, II CSKP 405/22, z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22, uchwała z 28 kwietnia 2022 r., III CZP 40/22).

Należy również zwrócić uwagę na to, że abuzywność klauzul oceniana jest na chwilę zawarcia umowy, a jej kryterium nie stanowi odniesienie do innych wskaźników czy stanów faktycznych, takich jak np. późniejsze zachowanie się przedsiębiorcy, wprowadzenie do porządku prawnego nowych przepisów prawa odnoszących się do podobnych typów umów czy też ekwiwalencja świadczeń spełnianych przez konsumenta na podstawie klauzuli abuzywnej oraz świadczeń, jakie spełniałby na podstawie innej umowy zawartej z tym samym podmiotem. Konieczność oceny postanowień umownych na chwilę zawarcia umowy jednoznacznie wynika natomiast zarówno z ustalonego już orzecznictwa TSUE i Sądu Najwyższego (zob. np. uchwała 7 sędziów SN z 20 czerwca 2018 roku, III CZP 29/17 oraz wyrok TSUE z 20 września 2017 r., C-186/16, R. P. Andriuc i in. przeciwko Banca Romaneasca SA.). Jednocześnie przesłankami stwierdzenia abuzywności klauzuli umownej są: brak indywidualnego uzgodnienia postanowienia umownego, jego sprzeczność z dobrymi obyczajami, rażące naruszenie interesów konsumenta. Abuzywność klauzul umownych stwierdzana jest zatem jedynie na skutek analizy tych trzech przesłanek. Nie należy do nich oparcie jednego z elementów postanowienia na obowiązujących przepisach prawa, w szczególności, że wskazywany przez pozwanego art. 111 Prawa bankowego odnosi się do tabel kursowych ustalanych przez banki w różnych celach, nie jako instrumentu określającego ostateczną wysokość świadczenia konsumenta zawierającego umowę z bankiem. Wprowadzenie tabel kursowych zgodnie z tym przepisem nie jest zatem warunkiem wystarczającym do stwierdzenia braku abuzywności klauzul umownych w umowie kredytu.

Natomiast wątpliwość wskazana przez powódkę została już wyjaśniona w uchwale SN z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, w której Sąd Najwyższy wskazał, że wystąpienie przez konsumenta z żądaniem restytucyjnym opartym na twierdzeniu o całkowitej i trwałej bezskuteczności (nieważności) umowy kredytu nie może być uznane za równoznaczne z zakończeniem stanu bezskuteczności zawieszonyj tej umowy, jeżeli nie towarzyszy mu wyraźne oświadczenie konsumenta, potwierdzające otrzymanie wyczerpującej informacji. Chwila zaś, w której konsument taką informację podjął jest ustalana przez sądy *meriti* jako element

stanu faktycznego, a badanie takiego ustalenia nie należy do kognicji Sądu Najwyższego na mocy art. 398³ § 3 oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c.

Z tej przyczyny Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania obydwu skarg kasacyjnych, o kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnął zaś na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 i § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz z § 10 ust. 4 pkt 2 i § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie.

[ms]